DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.02(187).22
УДК 005.8: 796.4

Маляр Е.І.
https://orsid.org/0000-0002-5913-5642
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Маляр Н.С.
https://orsid.org/0000-0003-0274-601X
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Безпалова Н.М.
https://orsid.org/0000-0002-8995-0090
Кандидат біологічних наук, доцент,
в.о. зав. кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Верцімага А.В.
https://orsid.org/0000-0001-7243-9504
Старший викладач,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Чорненький А.І.
https://orsid.org/0000-0001-5215-064X
Старший викладач,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Яковів В.І.
https://orsid.org/0000-0003-3641-8698
Старший викладач,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Сапрун С.Т.
https://orsid.org/0000-0003-4129-4271
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка

ЕКОНОМІЧНІ, ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ В ПРОЦЕСІ РОЗРОБКИ СПОРТИВНИХ ПРОЄКТІВ

У статті розкрито питання комплексного аналізу економічної складової, правового забезпечення та етичних аспектів спортивних проєктів; охарактеризовано етапи реалізації спортивного проєкту (фаза ініціації, етап планування, фаза впровадження та етап закриття); проаналізовано сталість проєкту у професійному, олімпійському та адаптивному спорті (фінансова сталість, інституційна сталість, політична сталість); розкрито зміст статуту спортивного проєкту як правової складової та одного з основних документів в управлінні спортивними проєктами; охарактеризовано складові вартості спортивного проєкту; проаналізовано особливості дотримання етичних норм в проєктній діяльності у фінансовій бюджетній частині спортивного проєкту, у змагальній діяльності (спортивні проєкти щодо організації та проведення різноманітних спортивних форумів), у тренувальній діяльності (спортивні проєкти розроблені для ефективної багаторічної підготовки спортсменів), у спортивних проєктах щодо організації та проведення Олімпійських Ігор із забезпеченням «миротворчої» функції.

Ключові слова: *економічні, правові та етичні аспекти; спортивна підготовка; олімпійський, професійний та адаптивний спорт; спортивний проєкт, спортивний менеджмент, фізична реабілітація, фізична рекреація, фізкультурно-оздоровчі заходи, гігієнічне забезпечення спортивних споруд та обладнання.*

Maliar Eduard, Maliar Nelya, Bezpalova Natalia, Vertsimaga Andriy, Black Andriy., Yakoviv Vasil., Saprun Stanislav. Economic, legal and ethical aspects in the process of developing projects in professional, Olympic and adaptive sports. *The article provides a comprehensive analysis of economical storage, legal security and ethical aspects of sports projects; the stages of implementation of a sports project are characterized (initiation phase, planning stage, implementation phase and closing stage); analyzed the project's strength in professional, Olympic and adaptive sports (financial strength, institutional strength, political strength); it is revealed that the status of a sports project is replaced as a legal warehouse and one of the main documents in the management of sports projects; the warehouse capacity of the sports project is characterized; analyzed the specifics of the ethical norms in project activities in the financial budget part of a sports project, in other activities (sports projects before organizing and conducting various sports forums), in training activities (sports projects of unification for effective enrichment training of athletes), in sports projects for the organization and holding of the Olympic Games due to the security of the "peacekeeping" function; the main types of sports projects have been identified; The main financing mechanisms for sports projects have been revealed.*

Key words: *economic, legal and ethical aspects; sports training; Olympic, professional and adaptive sports; sports project, sports management, physical rehabilitation, physical recreation, physical culture and health visits, hygienic care of sports disputes and equipment.*

Аналіз останніх публікацій. Аналіз науково-методичної літератури показав, що особливостям створення спортивних проєктів приділяється певна увага: у дослідженнях Приходько В.В. розкрито системні основи управління проєктами у сфері фізичної культури і спорту [7]; Грибан Г.П. охарактеризував особливості управління у сфері фізичної культури і спорту [1]; у роботах Тарасюк Г.М. проаналізовано підходи до управління проєктами в туризмі [9]; Савіна О., Козленко А. розкрили особливості спортивних проєктів та специфіку управління ними [8]. Втім, питання комплексного аналізу економічної складової, правового забезпечення та етичних аспектів спортивних проєктів залишається маловивченим.

Тому метою роботи було визначення та характеристика змісту економічних, правових та етичних аспектів у процесі розробки проєктів у професійному, олімпійському та адаптивному спорті.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети використані теоретичні методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція.

Виклад основного матеріалу. Дослідники у сфері проєктної діяльності зазначають, що для успішної розробки та втілення в реальність спортивного проєкту необхідно, насамперед, здійснити ефективний вибір керівника (менеджера) проєкту, який володіє необхідними вміннями та навичками в частині менеджменту і спроможний сформувати команду з різнопланових виконавців. В залежності від специфіки та масштабу спортивного проєкту (проведення різноманітних спортивно-масових заходів; підготовка спортсмена (команди) до змагань у макроциклі, олімпійському циклі; будівництво спортивних споруд; розвиток та популяризація фізичної культури та спорту та ін.) здійснюється комплектація команди для його здійснення [3; 7; 8].

До складу команди можуть бути залучені менеджери, економісти, будівельники, спонсори, юристи, тренери, спортивні судді, експерти та інші фахівці у сфері фізичної культури і спорту в залежності від типу проєкту.

До основних видів спортивних проєктів належать: проєкти відбору спортсменів; проєкти підготовки спортсменів; проєкти організації навчально-тренувальних зборів; проєкти участі в змаганнях; проєкти проведення змагань; проєкти спорту вищих досягнень; проєкти відновлення (фізичної реабілітації) спортсменів після травм; проєкти будівництва нових та модернізації старих комплексів для тренування та реабілітації спортсменів; проєкти розвитку та популяризації фізичної культури та спорту; рекламні та інформаційно-соціальні проєкти; проєкти модернізації та оновлення обладнання для тренувального процесу і реабілітації; проєкти розвитку спортивних організацій, федерацій тощо; проєкти фізкультурно-оздоровчого характеру; проєкти реорганізації галузі фізичної культури та спорту; проєкти підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців галузі фізичної культури та спорту й управлінців цієї галузі; проєкти цифровізації сфери вітчизняного спорту і фізичної культури; проєкти підвищення грамотності стейкхолдерів з урахування змін зовнішніх та внутрішніх факторів; інноваційні проєкти у сфері фізичної культури та спорту [7; 8].

На думку фахівців, реалізація спортивного проєкту повинна проходити у чотири етапи: фаза ініціації, етап планування, фаза впровадження та етап закриття [2; 6].

Ініціювання спортивного проєкту, незалежно від назви, це практично завжди момент, коли починає формуватися ідея потенційного проекту (назва проєкту, на яку проблему/виклик спрямований проєкт, переваги проєкту, результати після реалізації проєкту, пропонований керівник проєкту, орієнтовна тривалість спортивного проєкту, орієнтовний бюджет проекту, потенційні ризики, основні завдання, які будуть виконані в рамках спортивного проєкту) [7].

Після прийняття Статуту спортивного проєкту команда проєкту може перейти до створення інших елементів плану проєкту: аналізу зацікавлених сторін, опису часткових і кінцевих результатів проєкту, календарного плану проєкту, бюджету проєкту, реєстру ризиків проєкту або плану ресурсів [6].

Етап реалізації спортивного проекту - це час, коли команда працює над досягненням цілей проекту та отриманням запланованих результатів (забезпечення належної комунікації всередині проєктної команди; виконання основних завдань і проміжних етапів спортивного проєкту та оцінка рівня виконання завдань; регулярний аналіз відхилень від плану проєкту щодо графіку та бюджету проекту; оновлення плану проєкту по мірі надходження додаткової інформації; регулярні зустрічі в рамках спортивного проєкту для обговорення прогресу проєкту та питань, що виникають на постійній основі; регулярний аналіз проектних ризиків та активне управління проєктними ризиками; регулярні зустрічі та звітування про статус спортивного проєкту керівному комітету або керівництву компанії; аналіз завантаженості ресурсів спортивного проєкту та швидке реагування у випадках, коли завантаженість обраних ресурсів є надмірною; надання необхідних результатів спортивного проєкту) [2; 3; 7].

Незважаючи на те, що етап закриття спортивного проєкту дуже важливий, його часто ігнорують. Команда проекту повинна розробити офіційний документ про закриття спортивного проекту, який називається “Лист закриття спортивного проекту” (детальний опис отриманих уроків; опис ключових ризиків та проблем, що виникли в ході реалізації спортивного проєкту; опис пост-проєктних висновків) [3; 8].

Фахівці вважають, що процес проєктування є одним із основних елементів будь-якого інвестиційного процесу, і його економічні основи мають вирішальне значення для успіху проєкту. Економічне обґрунтування проєктування включає в себе оцінку фінансових та економічних аспектів, які впливають на доцільність, рентабельність та ефективність проєкту. Основою економічного аналізу спортивного проєкту є визначення його привабливості, оцінка економічної ефективності на основі альтернативної вартості використаних у проєкті ресурсів та продукції, а також визначення потенціалу спортивного проєкту. Одним із основних завдань є визначення вартості спортивного проєкту, що складається з прямих витрат (витрати на матеріали, обладнання, заробітну плату робітників), та непрямих витрат (адміністративні витрати, витрати на

управління, страхування та ін.) [2; 7]. А також важливим є визначення джерел фінансування спортивного проєкту (державний бюджет, комерційні структури, спонсори, співфінансування та ін.).

Для спортивних проєктів, які передбачають виконання будівельних робіт додатково зазначаються: наявність експертних висновків, погоджень, сертифікатів, документів дозвільного характеру (якщо передбачено); наявність проєктно-кошторисної документації (ПКД); ступінь будівельної готовності об'єкта; прогнозні джерела фінансування; вплив реалізації спортивного проєкту на навколишнє природне середовище; стан фінансування та освоєння коштів (виконання робіт) для реалізації спортивного проєкту на момент подання проєкту (для діючих проєктів) [2; 3].

На думку деяких авторів, для успішної реалізації спортивного проєкту необхідно вказати сталість результатів проекту [2; 3; 8]:

- фінансову сталість (економічна ефективність): чи виявиться реалізація спортивного проєкту економічним поштовхом для галузевого розвитку, формування та діяльності механізмів соціально-економічної самодостатності місцевої територіальної громади (регіону); якщо так, надати відповідне обґрунтування; чи передбачає діяльність за проєктом подальший розвиток й функціонування відповідних (у тому числі започаткованих за результатами спортивного проєкту) структур, організацій та підприємств на засадах самоокупності або принаймні незалежності від грантового фінансування ? Яким чином діяльність за проєктом позначиться на формуванні й розвитку джерел надходжень до місцевого бюджету (бажано обґрунтувати фінансовий прогноз таких надходжень);

- інституційну сталість: яким чином реалізація спортивного проєкту вплине на регіональний і місцевий розвиток (залучені та створені інституції, інші, в т.ч. громадські організації тощо). Чи передбачаються результатами спортивного проєкту розвиток місцевого потенціалу для вирішення наявних проблемних питань? Які особи набудуть повноважень власника матеріальних або інтелектуальних продуктів, одержаних за результатами спортивного проєкту;

- політичну сталість: який вплив матиме спортивний проєкт на формування державної та регіональної/місцевої політики у відповідній сферах (галузях), на якість та інтенсивність процесів трансформаційних перетворень у зазначених сферах (галузях) та на відповідній території.

Дослідники вважають, що правовою складовою спортивного проєкту є статут проєкту як один з основних документів в управлінні спортивними проєктами. Це офіційний дозвіл існування спортивного проєкту, а також інструкція щодо його виконання та контролю. Статут виконує роль як керівництва, так і договору одночасно. Він надає керівнику спортивного проєкту повноваження розподіляти організаційні ресурси для виконання робіт [3; 6].

Статут спортивного проєкту описує, в якому напрямку рухається організація і для чого, що буде змінено і які ризики можуть виникнути. У цьому документі не тільки міститься основна інформація, але й відображається загальне бачення зацікавлених сторін. Зазвичай статут створюється на ранній стадії спортивного проєкту, ще до того, як буде сформована команда проєкту (КП). Як правило, він пишеться у співпраці з іншими партнерами спортивного проєкту і подається зацікавленим сторонам для остаточного розгляду. У більшості випадків статут підписується спонсорами [6].

Дотримання етичних норм у проєктній діяльності має декілька напрямів [4; 5]:

- у фінансовій бюджетній частині спортивного проєкту це, насамперед, довірливі, чесні, добропорядні взаємовідносини партнерів проєкту в частині розподілу та використанню коштів залучених для реалізації спортивного проєкту;

- у змагальній діяльності (спортивні проєкти щодо організації та проведення різноманітних спортивних форумів): неупереджене суддівство змагань; недопустимість договірних поєдинків; дотримання правил «справедливої гри» спортсменами, поваги до суддів, вболівальників та суперників, особливо, в адаптивному спорті; підтримка діяльності міжнародних спортивних федерацій щодо недопуску спортсменів росії та білорусії до змагань на всіх великих масштабних спортивних форумах (Чемпіонати Європи, Світу та Олімпійські Ігри); дотримання антидопінгових правил; підготовка відповідних належних умов для проведення змагань та побутових умов, особливо для спортсменів з особливими потребами (пандуси, ліфти, спеціальний транспорт, персонал, спортивні споруди, обладнання, інвентар та ін.);

- у тренувальній діяльності (спортивні проєкти розроблені для ефективної багаторічної підготовки спортсменів): партнерські відносини, з дотриманням етичних норм під час тренувань (спортсмен-спортсмен, спортсмен-тренер, тренер-тренер), особливо в адаптивному спорті; гігієнічне забезпечення місць тренувань; дотримання, у повному обсязі, умов професійних спортивних контрактів всіма сторонами цих угод; дотримання антидопінгових правил. Солідарність як етична засада спорту полягає у захисті прав та інтересів колег і товаришів по професії, незалежно від їхньої національної, релігійної чи клубної приналежності. Спортивна етика забороняє використання цінностей спорту (слави, імені, кольорів, знаків клубу) в злочинних, антигромадських чи антигуманістичних цілях;

- у спортивних проєктах щодо організації та проведення Олімпійських Ігор із забезпеченням «миротворчої» функції (як відомо, ще з часів Давньої Греції та Риму під час проведення Олімпіад війни зупинялися). Сьогодні, «миротворча функція» як етичний апект та індикатор генофонду конкретної держави, «альтернатива війні» не реалізується у тому розумінні, у якому воно спочатку було задумано.

Висновки

1. Переважна більшість основних методологій управління спортивними проєктами виділяють чотири основні фази реалізації проєкту: фаза ініціації, етап планування, фаза впровадження, етап закриття.

2. Економічне обґрунтування проєктування включає в себе оцінку фінансових та економічних аспектів, які впливають на доцільність, рентабельність та ефективність проєкту. Основою економічного аналізу спортивного проєкту є визначення його привабливості, оцінка економічної ефективності на основі альтернативної вартості використаних у проєкті ресурсів та продукції, а також визначення потенціалу спортивного проєкту.

3. Правовою складовою спортивного проєкту є статут проєкту як один з основних документів в управлінні спортивними проєктами. Це офіційний дозвіл існування спортивного проєкту, а також інструкція щодо його виконання та контролю. Статут виконує роль як керівництва, так і договору одночасно.

4. Дотримання етичних аспектів спортивних проєктів важливо у професійному спорті, проте, більш гостро це проявляється в адаптивному спорті під час тренувальної та змагальної діяльності спортсменів з особливими потребами.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження вбачаємо у вивчені та аналізі шляхів ресурсного забезпечення спортивних проєктів.

Література

1.Грибан, Г.П. (2022). Управління у сфері фізичної культури і спорту. Житомир: Вид-во «Рута», 124 с.

2.Лу, Сябінь, Большая, О.В. (2024). Економічні основи проєктування / Інноваційні аспекти освітнього та проєктного менеджменту: досвід А. Макаренка в діалозі із сучасністю : матеріали XXIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14-15 березня 2024 р.). «Управлінська майстерність керівника закладу освіти», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 14-15 березня 2024 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, С. 188-189.

3. Маляр, Н.С., Маляр, Е.І. (2024). Сутність сучасного спортивного менеджменту в умовах воєнного часу / Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної освіти сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 20-22 червня 2024 року). Тернопіль : ЗУНУ, С. 139-141.

4. Маляр, Е.І., Маляр, Н.С. (2024). Етичні аспекти олімпійського спорту в умовах війни / Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної освіти сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 20-22 червня 2024 року). Тернопіль : ЗУНУ, С. 81-83.

5. Маляр, Е.І., Маляр, Н.С. (2023). Формування знань про миротворчу функцію олімпійського спорту / Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. За заг.ред. Огнистого, А.В., Огниста К.М. Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка,С. 132-135.

6. Петренко, В.О., Кулик, В.О., Щербина М.В. (2022). Правове забезпечення управління проєктами регіонального розвитку. Проєктний та логістичний менеджмент: нові знання на базі двох методологій. Том 6 : зб. наук. праць за матеріалами ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса, С. 77–80.

7. Приходько, В.В. (2019). Системні основи управління проєктами у сфері фізичної культури і спорту: навч. посібн. / Придніпрвська державна академія фізичної культури і спорту // Дніпро, 223 с.

8. Савіна, О., Козленко, А. (2021). Особливості спортивних проєктів та специфіка управління ними. Управління розвитком складних систем, (47), 41–56.

9. Тарасюк, Г.М., Рудківський, О.А., Мілінчук, О.В., Лагута Я.М. (2020). Навчальний посібник з дисципліни «Управління проектами в туризмі» для студентів галузі знань 24 «Сфера обслуговування». Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 101 с.

Reference

1.Hryban, H.P. (2022). Upravlinnia u sferi fizychnoi kultury i sportu. Zhytomyr: Vyd-vo «Ruta», 124 s.

2.Lu, Siabin, Bolshaia, O.V. (2024). Ekonomichni osnovy proiektuvannia / Innovatsiini aspekty osvitnoho ta proiektnoho menedzhmentu: dosvid

A. Makarenka v dialozi iz suchasnistiu : materialy KhKhIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Poltava, 14-15 bereznia 2024 r.). «Upravlinska maisternist kerivnyka zakladu osvity», «Upravlinnia proektamy u sferi nauky, osvity, innovatsii ta informatyzatsii», «Upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu v osviti ta u vyrobnytstvi» : materialy Vseukr. nauk.-prakt. seminariv (m. Poltava, 14-15 bereznia 2024 r.) / za zah. red. M. V. Hrynovoi. Poltava : PNPU imeni

V.H. Korolenka, S. 188-189.

3. Maliar, N.S., Maliar, E.I. (2024). Sutnist suchasnoho sportyvnoho menedzhmentu v umovakh voiennoho chasu / Transformatsiini protsesy sotsialno-humanitarnoi osvity suchasnoi Ukrainy v umovakh viiny: vyklyky, problemy ta perspektyvy : materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Ternopil, 20-22 chervnia 2024 roku). Ternopil : ZUNU, S. 139-141.

4. Maliar, E.I., Maliar, N.S. (2024). Etychni aspekty olimpiiskoho sportu v umovakh viiny / Transformatsiini protsesy sotsialno-humanitarnoi osvity suchasnoi Ukrainy v umovakh viiny: vyklyky, problemy ta perspektyvy : materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Ternopil, 20-22 chervnia 2024 roku). Ternopil : ZUNU, S. 81-83.

5. Maliar, E.I., Maliar, N.S. (2023). Formuvannia znan pro myrotvorchu funktsiiu olimpiiskoho sportu / Olimpiiskyi rukh na terenakh Ukrainy – mynule ta sohodennia. Materialy vseukrainskoi naukovoi konferentsii. Za zah.red. Ohnystoho, A.V., Ohnysta K.M. Ternopil: V-vo TNPU im. V. Hnatiuka,

S. 132-135.

6. Petrenko, V.O., Kulyk, V.O., Shcherbyna M.V. (2022). Pravove zabezpechennia upravlinnia proiektamy rehionalnoho rozvytku. Proiektnyi ta lohistychnyi menedzhment: novi znannia na bazi dvokh metodolohii. Tom 6 : zb. nauk. prats za materialamy II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Odesa, S. 77–80.

7. Prykhodko, V.V. (2019). Systemni osnovy upravlinnia proiektamy u sferi fizychnoi kultury i sportu: navch. posibn. / Prydniprvska derzhavna akademiia fizychnoi kultury i sportu // Dnipro, 223 s.

8. Savina, O., Kozlenko, A. (2021). Osoblyvosti sportyvnykh proiektiv ta spetsyfika upravlinnia nymy. Upravlinnia rozvytkom skladnykh system, (47), 41–56.

9. Tarasiuk, H.M., Rudkivskyi, O.A., Milinchuk, O.V., Lahuta Ya.M. (2020). Navchalnyi posibnyk z dystsypliny «Upravlinnia proektamy v turyzmi» dlia studentiv haluzi znan 24 «Sfera obsluhovuvannia». Zhytomyr: Derzhavnyi universytet «Zhytomyrska politekhnika», 101 s.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.02(187).23

Маняк С.В.,
аспірант Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, м. Дніпро;
https://orcid.org/0009-0004-8176-3444
Откидач В. С.,
доктор філософії, ст. викладач кафедри фізкультурно- спортивної реабілітації та оздоровчого фітнесу Українського державного університету імені М. Драгоманова, м. Київ;
https://orcid.org/0000-0002-3859-0128
Золочевський В. В.,
к.п.н, доцент, професор кафедри Фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил, м. Харків
https://orcid.org/0000-0002-0713-7435
Коновалов В. В.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання та спорту,
Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків ORCID:
https://orcid.org/0009-0007-8040-5487

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

Анотація. *Аналіз фізичної підготовки країн-членів НАТО включає оцінку рівня загальної фізичної підготовки військовослужбовців і здатність їх до виконання різних бойових завдань. Варто зауважити, що НАТО не має однорідного стандарту для фізичної підготовки, оскільки кожна країна має свої власні національні стандарти, що також зумовлено використанням різних зразків озброєння, геополітичним становищем, місцевістю на якій мешкає населення країн, що входять до Північноатлантичного альянсу.*

Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців країн-членів НАТО зазвичай включає різні аспекти. Вона спрямована на покращення загальної фізичної форми, витривалості та сили військовослужбовця. Окрім того, ця підготовка може включати такі елементи, як біг, плавання, стрибки, вправи на зміцнення м'язів, акробатика, бойові мистецтва та інші військово-фізичні тренування.

Ключові слова: *НАТО, спеціальна фізична підготовка, військовослужбовці, фізична підготовка.*

S. Maniak, V. Otkydach, V. Zolochevskyi. Foreign experience in improving special physical training of NATO member states. *The analysis of the physical training of NATO member countries includes an assessment of the level of general physical training of military personnel and their ability to perform various combat missions. It is worth noting that NATO does not have a uniform standard for physical training, since each country has its own national standards, which is also due to the use of different types of weapons, geopolitical situation, and the terrain in which the population of the countries that are part of the North Atlantic Alliance lives.*

Special physical training of military personnel of NATO member countries usually includes various aspects. It is aimed at improving the general physical fitness, endurance and strength of the serviceman. In addition, this training may include such elements as running, swimming, jumping, muscle strengthening exercises, acrobatics, martial arts and other military-physical training.

Key words: *NATO, special physical training, military personnel, physical training.*

Постановка проблеми. Зарубіжний досвід в удосконаленні спеціальної фізичної підготовки країн – членів НАТО включає ряд ключових напрямків та ініціатив:

1. Програми фізичної підготовки, орієнтовані на завдання: країни НАТО активно розробляють та впроваджують програми фізичної підготовки, які враховують специфіку завдань, які стоять перед їхніми військами. Це включає збільшення витривалості, міцність, швидкість та адаптивність;

2. Інноваційні методи тренувань: використання передових технологій у фізичних тренуваннях, таких як віртуальна реальність, інтерактивні тренажери та інші технічні засоби, щоб забезпечити ефективну і цікаву підготовку;

3. Тестування та аналіз результатів: використання об'єктивних методів тестування та оцінки фізичної готовності для постійного вдосконалення програм тренувань та визначення індивідуальних потреб військових у підготовці.

4. Залучення експертів та консультантів: співпраця зі спеціалістами у галузі фізичної підготовки, включаючи фізіологів, тренерів та спортивних психологів, для розробки оптимальних програм тренувань та методів психологічної підготовки.

5. Співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями: обмін досвідом та кращими практиками у галузі фізичної підготовки через участь у спільних навчаннях, семінарах та інших міжнародних заходах.